

Дметерко Н. В.

ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

**Методичні рекомендації
для підготовки до практичних занять
та самостійної роботи студентів
спеціальності 053 Психологія
денної та заочної форми навчання**

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Педагогічний факультет
Кафедра практичної психології**

ДМЕТЕРКО Н. В.

ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

**Методичні рекомендації
для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
студентів спеціальності 053 Психологія
денної та заочної форми навчання**

Слов'янськ -2021

УДК 378.016:159.072(072)

Д53

Рекомендовано до друку

Вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

(протокол №4 від 25.11.2021 р.)

Рецензенти:

Мелоян А.Е. – кандидат психологічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Шайда Н.П. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної психології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Дметерко Н.В.

Д53 Проективні методи дослідження особистості : Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальності 053 Психологія денної та заочної форми навчання. - Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 31 с.

Методичні рекомендації призначені для організації підготовки здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» і є формою її навчально-методичного забезпечення. Запропоновані в методичних рекомендаціях завдання спрямовані надати здобувачам теоретичні знання про проективний метод, його особливості, позитивні характеристики і недоліки, ознайомити з проективними методиками, сформулювати практичні вміння проведення психодіагностичного обстеження із використанням проективних методик, інтерпретації отриманих результатів.

Методичні рекомендації розраховані на студентів спеціальності 053 «Психологія». Матеріали посібника будуть корисними для викладачів закладів вищої освіти для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості», студентів тих спеціальностей, в роботі яких необхідні знання з психодіагностики та проективної психології.

УДК 378.016:159.072(072)

© Дметерко Н.В., 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Навчальна програма навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості».....	6
Загальні вказівки з підготовки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості»	11
Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять	13
Тема 1. Поняття про проективний метод дослідження особистості.....	13
Тема 2. Загально-теоретичні питання проективної психології	14
Тема 3. Методика Г. Роршарха як проективна методика структурування	15
Тема 4. Інтерпретаційні проективні методи обстеження особистості.....	16
Тема 5. Малюнкові проективні методики обстеження особистості.....	17
Тема 6. Адитивні проективні методи обстеження особистості.....	19
Тема 7. Імпресивні проективні методи обстеження особистості.....	20
Тема 8. Місце проективної психології в психодіагностиці дітей.....	21
Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» для студентів заочної форми навчання	24
Питання для заліку з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» для студентів 2 курсу спеціальності 053 Психологія (ОПП Практична психологія) (денна, заочна форма).....	27
Список рекомендованої літератури.....	29

ПЕРЕДМОВА

Проективні методи становлять окрему групу психодіагностичних методів. Теоретичне обґрунтування проективних методик базується на понятті «проекція» (від лат. *projectio* – викидання вперед). Специфіка проективного методу полягає в тому, що дії, емоційні прояви людини, її сприйняття, почуття, висловлення, рухові акти розглядаються як такі, що несуть на собі відбиток її особистості. Застосування цієї групи методів передбачає володіння психологом майстерністю інтерпретації та розуміння закономірностей функціонування психіки. У зв'язку із цим важливого значення набуває опанування майбутніми психологами як знаннями про теоретичні засади проективної психології, так і практичними вміннями застосування проективних методик.

Навчальна дисципліна «Проективні методи дослідження особистості» вводить здобувачів у світ проективної психології та знайомить з видами проективних методик (методиками структурування, інтерпретативними методиками, адитивними методиками, графічними методиками, експресивними та імпресивними методиками) та способами обробки та інтерпретації отриманих результатів.

Це методичне видання є формою навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості». Методичні рекомендації призначені для організації підготовки здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості». Запропоновані в методичних рекомендаціях завдання спрямовані надати здобувачам теоретичні знання про проективний метод, його особливості, позитивні характеристики і недоліки, ознайомити з проективними методиками, сформулювати практичні вміння проведення психодіагностичного обстеження із використанням проективних методик, інтерпретації отриманих результатів.

Зміст рекомендацій з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» становить навчальна програма навчальної

дисципліни, інструктивно-методичні матеріали для проведення практичних занять з основних тем, завдання для самостійної роботи студентів заочної форми навчання, список рекомендованої літератури.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять містять завдання, які спрямовані на формування загальних та спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, які визначено в Стандарті вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Серед основних загальних і спеціальних компетенцій майбутніх психологів визначено такі, як здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації та ін.

Одне із основних завдань вивчення навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» полягає в тому, щоб сформувати у студентів практичні вміння проведення обстеження із використанням проективних методик, що є найбільш поширеними у вітчизняній практиці, аналізу одержаних результатів та їх інтерпретації. Цьому будуть сприяти завдання, що потребують самостійне проведення здобувачами обстеження за певною методикою з подальшою обробкою результатів та їх інтерпретацією.

Методичні рекомендації розраховані на студентів спеціальності 053 «Психологія». Матеріали посібника будуть корисними для викладачів закладів вищої освіти для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості», студентів тих спеціальностей, в роботі яких необхідні знання з психодіагностики та проективної психології.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ»

ВСТУП

Навчальна програма навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» складена відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія за освітньо-професійною програмою «Практична психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади проективної психології та проективні методики діагностування внутрішнього світу особистості.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, психологічна діагностика, клінічна психологія, психологічна корекція, сучасні теорії глибинної психології.

Програма навчальної дисципліни містить такі теми:

1. Загальна характеристика проективних методів дослідження особистості
2. Теоретичні основи проективної психології
3. Проективні методики структурування (методика чорнильних плям Г. Роршарха).
4. Проективні методики інтерпретації.
5. Графічні проективні методики.
6. Проективні методики доповнення (адитивні).
7. Проективні методики імпресії.
8. Проективні методи обстеження дітей.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» є: надати студентам знання про проективні методи діагностики особистості; розвивати практичні вміння застосування

проективних методик, аналізу та інтерпретації отриманих результатів при проведенні психологічного обстеження дітей та дорослих.

1.2. Основними завданнями навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» є:

1. ознайомити студентів з теоретичними засадами проективної психології, поглибити теоретичні знання з психодіагностики;

2. надати знання про види проективних методик діагностування особистості, правила проведення психодіагностичних обстежень, способи обробки, аналізу й інтерпретації результатів;

3. навчити інтегрувати теоретичні знання в практику проведення психодіагностичного обстеження;

4. сформувати у студентів практичні вміння проведення проективних методик, що найбільше використовуються у вітчизняній практиці, аналізу одержаних результатів та їх інтерпретації.

1.3. За результатами вивчення дисципліни у студентів повинні бути сформовані такі **компетентності**: знати основні категорії та методи проективної психодіагностики, методологічні засади проективної психології, класифікацію проективних методів; знати теоретико-методологічні засади проективної психодіагностики; вміти застосовувати проективні методи та інтерпретувати результати обстеження ; знати психологічні механізми дії проективних методик; вміти підбирати та застосовувати проективні методики обстеження, що дозволяють вирішувати професійні завдання; вміти здійснювати збір та первинну обробку інформації, результатів психодіагностичних спостережень та проективної психодіагностики; при проведенні психодіагностичного обстеження із використанням проективних методик бути відповідальним, компетентним, захищати інтереси клієнтів, зберігати конфіденційність; розуміти механізми індивідуальних змін особи у процесі проективного психодіагностичного обстеження; застосовувати стандартні проективні методи і технології, що дозволяють вирішувати психодіагностичні завдання.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 120 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.

Історія розвитку проєктивних методів. Проєктивна діагностика як метод вивчення внутрішнього світу особи. Сутність проєкції у психології та психодіагностиці. Феномен проєкції і проєктивний метод. Проєктивні методики як психометричні інструменти. Проєктивні методики як клінічні інструменти. Проєктивне дослідження і психоаналітична ситуація. Діалогове розуміння проєкції.

Проєктивна гіпотеза та проєктивні методики, їх види. Роль стимулу в проєктивних методиках. Специфіка проєктивного підходу до діагностики особистості. Класифікація проєктивних методик (за Л. Франком).

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЕКТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Теоретичні положення проєктивної психології Л. Абта. Психоаналітичне обґрунтування проєктивного методу. Гештальтпсихологія в обґрунтуванні проєктивного методу. Обґрунтування проєктивного методу психологією "Нового погляду". Теорія апперцептивного спотворення Л. Беллака. Теоретичне обґрунтування проєктивного методу у вітчизняній психології.

ТЕМА 3. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ СТРУКТУРУВАННЯ (МЕТОДИКА ЧОРНИЛЬНИХ ПЛЯМ Г. РОРШАХА).

Методика чорних плям Г. Роршаха. Загальна характеристика тесту Г. Роршаха. Етапи обстеження, правила шифрування відповідей. Визначення основних показників інтерпретації (локалізація, детермінанта, визначення рівня форми, зміст, оцінка оригінальності-популярності). Інтерпретація результатів тестування. Оцінка інтелекту за тестом Г. Роршаха.

ТЕМА 4. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.

Тематичний апперцептивний тест (Thematic Apperception Test - ТАТ) як один із видів проєктивної методики інтерпретації. Загальна характеристика

методики. Опис стимульного матеріалу ТАТ. Процедура проведення дослідження за методикою ТАТ. Схеми аналізу та інтерпретації ТАТ.

Тест Розенцвейга (Rosenzweig Picture-Frustration Study). Методика малюнкової фрустрації. Дитячий та дорослий варіанти методики Розенцвейга. Загальна характеристика методики. Опис стимульного матеріалу методики Розенцвейга. Процедура проведення дослідження за методикою малюнкової фрустрації.

Тест руки (Hand test) (автор – американський психолог Е. Вагнер) як проективна методика діагностики рівня агресивності та особливостей тенденцій активності у дітей дошкільного (з 5 років) і молодшого шкільного віку.

ТЕМА 5. ГРАФІЧНІ ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ.

Загальна характеристика малюнкових тестів. Позитивні характеристики і недоліки графічних проективних методів. Тест "Малюнок людини" (К. Маховер); Методика "Людина під дощем"; Тест "Неіснуюча тварина"; Тест "Малюнок малої групи"; "Малюнок сім'ї" (В. Вульф та ін.), "Будинок - дерево - людина" (Дж. Бук); Тест «Дерево» (К. Кох); "Автопортрет" (Р. Берні). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів. Модифікації методик. Показники та інтерпретація графічних проективних методик.

ТЕМА 6. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ДОПОВНЕННЯ (АДИТИВНІ).

Асоціативний тест та його модифікації. Загальна характеристика асоціативних методів. Прямий асоціативний експеримент. Направлений асоціативний експеримент. Ланцюговий асоціативний тест. Тест егоцентричних асоціацій. "Бланк незакінчених речень" Дж. Роттера (Rotter Incomplete Sentences Blank).

Методика незакінчених речень Д. Сакса і С. Леві (Sentence Completion Method) як методика виявлення та оцінки проблемних сфер особистості, рівня їх усвідомленості, типу ставлення до них, дослідження рівня внутрішньо-особистісною адаптації / дезадаптації.

ТЕМА 7. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ІМПРЕСІЇ

Загальна характеристика методики Кольоровий тест М. Люшера: восьми кольоровий ряд. Процедура обстеження. Функціональне значення кольорів. Групування кольорів. Цілісний аналіз кольорового вибору. Структурне значення кольорів за М. Люшером. Модифікація кольорового тесту Л. Собчик.

Психогеометричний тест С. Деллінгер. Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.

Тест Сонді. Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.

ТЕМА 8. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ОБСТЕЖЕННЯ ДІТЕЙ.

Місце проєктивних методик при проведенні тестування дітей. Особливості тестування дітей при використанні проєктивних методик інтерпретації. Тест дитячої апперцепції (Children's Apperception Test - CAT), розроблений Л. Беллак. Загальна характеристика методики. Опис стимульного матеріалу CAT. Процедура проведення дослідження за методикою CAT.

Можливості графічних проєктивних методів для діагностики дітей. Адаптація малюнкових методів для обстеження дітей (Тест "Малюнок людини" (К. Маховер); Методика "Людина під дощем"; Тест "Неіснуюча тварина"; "Малюнок сім'ї" (В. Вульф та ін.) та ін.).

Специфіка застосування імпресивних методів обстеження при роботі з дітьми.

3. Порядок оцінювання результатів навчання – залік.

Оцінювання результатів навчання протягом семестру здійснюється на практичних заняттях засобами: опитування, співбесіди, тестових завдань, аналізу протоколів обстеження та обробки результатів.

Форма підсумкового контролю результатів навчання – залік.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ»

Підготовка до практичних занять з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» передбачає опрацювання студентами навчального матеріалу за підручниками, навчально-методичними посібниками та конспектами лекцій, роботу з психологічним словником та виконання завдань для самостійної роботи.

Інструктивно-методичні матеріали до кожної теми практичного заняття містять питання плану для співбесіди, питання для самоперевірки, завдання для самостійної роботи.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» передбачає опрацювання здобувачами окремих тем або питань, які не висвітлювались у лекційному курсі, пошук і опрацювання першоджерел, учбової та довідково-інформаційної літератури. Завданнями для самостійної роботи є написання анотацій, підготовка презентацій, самостійне проведення психодіагностичного обстеження та самообстеження з інтерпретацією отриманих результатів та ін.

Завдання для самостійної роботи студентів переважно спрямовані на розвиток умінь та навичок застосування теоретичних психологічних знань у практиці самостійного проведення психодіагностичного обстеження особи з використанням проективних методик різних видів (інтерпретаційних, адитивних, малюнкових та ін.) та подальшою обробкою та інтерпретацією отриманих результатів. Також, велика увага приділяється розширенню наукових уявлень здобувачів про специфіку проективного методу обстеження особистості, теоретичні засади проективної психології.

Отже, основною метою організації та здійснення самостійної роботи з цієї навчальної дисципліни є систематизація теоретичних знань студентів та розвиток практичних вмінь використання проєктивних методик різних видів, інтерпретації та обробки результатів.

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Поняття про проективний метод дослідження особистості

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про проективний метод, його особливості, позитивні характеристики і недоліки.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації.

План заняття.

1. Поняття про проективні методики.
2. Специфіка проективного підходу до діагностики особистості.
3. Історія розвитку проективних методів.
4. Сутність проекції в психології та психодіагностиці
5. Проективні методики діагностування особистості.
6. Проективні методи дослідження особистості.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте відмінність між проективним підходом та психоаналітичним підходом до розуміння проекції.
2. Назвіть принципи, які знаходяться в основі проективного дослідження особистості (за Л. Франком).
3. Розкрийте сутність поняття «проективна гіпотеза».
4. Назвіть класифікацію проективних методик, запропоновану Л. Франком.
5. Які теоретичні напрями є методологічною основою проективних методів?
6. Назвіть види проекції, запропоновані дослідниками.
7. Назвіть переваги проективної діагностики.

8. Які артефакти можуть виникати при проведенні психодіагностичних методик?

Розкрийте зміст понять: *проекція, проєктивні методики, проєктивна гіпотеза, види проєктивних методик, види проєкції.*

Завдання для самостійної роботи.

Завдання 1.

Підготувати презентацію на тему: «Історія розвитку проєктивних методів в особах».

Тема 2. Загально-теоретичні питання проєктивної психології

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про внесок психологічних підходів та напрямів в обґрунтування проєктивного методу.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації.

План заняття.

1. Теоретичні положення проєктивної психології Л. Абта.
2. Психоаналітичне обґрунтування проєктивного методу.
3. Гештальтпсихологія в обґрунтуванні проєктивного методу.
4. Обґрунтування проєктивного методу психологією "Нового погляду".
5. Теорія апперцептивного викривлення Л. Беллака.
6. Теоретичне обґрунтування проєктивного методу у вітчизняній психології.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте зміст поняття «апперцепція» та «апперцептивне викривлення».
2. Назвіть форми апперцептивного викривлення в теорії Л. Беллака.
3. Розкрийте погляди Л. Абта на специфіку проєктивної психології.
4. На які положення психоаналізу спирається проєктивна психологія?

5. Які положення гештальтпсихології враховано в проєктивній психології?

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Підготувати презентації до питань плану практичного заняття **(на вибір)**

1. Теоретичні положення проєктивної психології Л. Абта.
2. Психоаналітичне обґрунтування проєктивного методу.
3. Гештальтпсихологія в обґрунтуванні проєктивного методу.
4. Обґрунтування проєктивного методу психологією "Нового погляду".
5. Теорія апперцептивного викривлення Л. Беллака.
6. Теоретичне обґрунтування проєктивного методу у вітчизняній психології.

Тема 3. Методика Г. Роршарха як проєктивна методика структурування

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про методику проведення обстеження та обробку результатів при застосуванні методики чорнильних плям Роршарха.

Обсяг навчального часу: 2 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Загальна характеристика методики чорнильних плям Г. Роршаха.
2. Методика проведення обстеження за методикою Г. Роршарха.
3. Визначення основних показників інтерпретації методики Роршарха.
4. Обробка результатів та варіанти інтерпретації результатів тестування за методикою Роршарха.
5. Психологічний зміст показників інтерпретації в методиці Роршарха.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. На яких теоретичних засадах ґрунтується методика чорнильних плям Роршарха.

2. Охарактеризуйте етапи проведення обстеження за методикою Роршарха.

3. Назвіть та охарактеризуйте категорії за якими здійснюється інтерпретація методики Роршарха.

4. Про що свідчить *відсутність у протоколі обстежуваного “колірних” відповідей*.

5. Які сторони особистості можна діагностувати за методикою Роршарха.

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис методики чорнильних плям Роршарха за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 4. Інтерпретаційні проєктивні методи обстеження особистості

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про проєктивні методи інтерпретації; розвиток практичних вмінь з обстеження та обробки результатів із використанням інтерпретаційних проєктивних методів.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Загальна характеристика Тематичного апперцептивного тест (ТАТ). Опис стимульного матеріалу ТАТ. Процедура проведення дослідження за методикою ТАТ. Схеми аналізу та інтерпретації ТАТ.

2. Загальна характеристика тесту фрустраційних реакцій Розенцвейга.

3. Процедура проведення та інтерпретації результатів тесту Розенцвейгу.

4. Тест руки (Hand test) (Е. Вагнера). Загальна характеристика методики.

5. Процедура проведення та інтерпретації результатів Тесту руки.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Які сторони особистості можна діагностувати за допомогою ТАТ?
2. Назвіть теоретичні засади методи фрустрації Розенцвейга.
3. Охарактеризуйте стимульний матеріал до методики Розенцвейга.
4. За якими критеріями проводиться оцінка результатів за тестом Розенцвейга?
5. Охарактеризуйте етапи інтерпретації за методикою Розенцвейга.
6. Назвіть сфери застосування методики «Тест руки» (Е. Вагнера).

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис ТАТ за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис тесту Розенцвейга за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Провести самообстеження (онлайн) за методикою фрустрацій Розенцвейга з інтерпретацією результатів (**протоколи обстеження**).

Завдання № 4.

Скласти опис методики «Тест руки» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 5. Малюнкові проєктивні методики обстеження особистості

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про графічні проєктивні методики, їх особливості, розвиток практичних вмінь з обстеження та обробки результатів із використанням малюнкових проєктивних методів.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Загальна характеристика малюнкових тестів. Позитивні характеристики і недоліки графічних проєктивних методів.
2. Тест "Неіснуюча тварина". Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
3. Комплекс малюнкових методик «Вільний малюнок», «Картина світу», «Автопортрет» (Р. Берні). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
4. Тест «Дерево» (К. Кох). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
5. "Будинок - дерево - людина" (Дж. Бук). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
6. Методика "Людина під дощем". Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте позитивні якості і недоліки графічних проєктивних методів.
2. Назвіть показники до інтерпретації методики «Неіснуюча тварина».
3. Розкрийте теоретичні засади малюнкових методів.
4. Які існують види інтерпретації тесту «Дерево»?

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис методики «Неіснуюча тварина» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Провести самообстеження за методикою «Неіснуюча тварина» з інтерпретацією результатів (**протоколи обстеження**).

Завдання № 3.

Скласти опис методики «Людина під дощем» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 4.

Скласти опис методики «Дім-Дерево-Людина» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 6. Адитивні проєктивні методи обстеження особистості

Мета вивчення –узагальнити та систематизувати знання студентів про проєктивні методи доповнення, розвиток практичних вмінь з обстеження та обробки результатів із використанням адитивних проєктивних методів.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Загальна характеристика адитивних проєктивних методик.
2. «Методика незакінчених речень» М. Сакса і С. Леві. Процедура проведення та інтерпретація результатів.
3. «Методика мотиваційної індукції» (Ж. Нюттен). Процедура проведення та інтерпретація результатів.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте стимульний матеріал до методики некінчених речень.
2. Охарактеризуйте етапи діагностування за методикою М. Сакса і С. Леві.
3. Для обстеження яких сторін психіки призначена «Методика незакінчених речень».

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис Методики незакінчених речень за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Провести обстеження 1 особи (в групі студентів) за Методикою незакінчених речень з інтерпретацією результатів (**протоколи обстеження**).

Завдання № 3.

Скласти опис «Методики мотиваційної індукції» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 7. Імпресивні проєктивні методи обстеження особистості

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про проєктивні методики імпресії; розвиток практичних вмінь з обстеження та обробки результатів із використанням імпресивних проєктивних методів.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Поняття про імпресивні проєктивні методики.
2. Теоретико-методичні аспекти колірної психодіагностики.
3. Загальна характеристика методики Люшера: восьми кольоровий ряд. Процедура обстеження. Функціональне значення кольорів.
4. Модифікації колірного тесту Люшера.
5. Психогеометричний тест (С. Деллінгер). Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.
6. Тест Сонді. Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте засади, на яких ґрунтуються проєктивні методики імпресії. Назвіть позитивні характеристики цієї групи методів.
2. Для обстеження яких сторін особистості призначений Кольоровий тест Люшера?
3. Які ви знаєте модифікації Тесту Люшера?
4. Назвіть сфери застосування Психогометричного тесту С. Деллінґер.

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис методики Люшера за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Провести обстеження 1 особи (в групі студентів) за методикою Люшера з інтерпретацією результатів з оформленням протоколів обстеження та інтерпретацією результатів.

Завдання № 3.

Скласти опис Психогометричного тесту за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 4.

Скласти опис тесту Сонді за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 5.

Провести самообстеження (онлайн) за тестом Сонді з оформленням протоколів обстеження та інтерпретацією результатів.

Тема 8. Місце проєктивної психології в психодіагностиці дітей

Мета вивчення – узагальнити та систематизувати знання студентів про застосування проєктивних методів в роботі з дітьми; розвиток практичних

вмінь з обстеження та обробки результатів із використанням проєктивних методів для обстеження дітей.

Обсяг навчального часу: 4 години.

Обладнання: література, презентації, стимульний матеріал.

План заняття.

1. Методика фрустрації Розенцвейга (дитячий варіант). Загальна характеристика і процедура проведення.
2. Методика "Малюнок людини" (К. Маховер). Загальна характеристика і процедура проведення.
3. Дитячий апперцептивний тест (САТ). Загальна характеристика і процедура проведення в роботі з дітьми.
4. "Малюнок сім'ї" (В. Вульф та ін.). Загальна характеристика і процедура проведення.
5. Графічна методика «Кактус» (М.А. Панфілова). Загальна характеристика і процедура проведення.

Література:

Основна література: 1; 2;3;4;5;6;8;9.

Допоміжна література: 1.

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте процедуру проведення обстеження дитини за методикою САТ.
2. Які сторони психіки дозволяє виявити Дитячий апперцептивний тест?
3. Які параметри враховуються при інтерпретації результатів за методикою «Малюнок людини»?
4. Назвіть вікові межі застосування Методики фрустрації Розенцвейга (дитячий варіант).
5. Охарактеризуйте процедуру проведення обстеження за Методикою фрустрації Розенцвейга (дитячий варіант).

Завдання для самостійної роботи.

Завдання № 1.

Скласти опис методики фрустрацій Розенцвейга (дитячий варіант) за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис САТ за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Скласти опис методики «Малюнок сім'ї» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1. Поняття про проективний метод дослідження особистості.

Завдання 1.

Підготувати презентацію на тему: «Історія розвитку проективних методів в особах».

Тема 2. Загально-теоретичні питання проективної психології

Завдання № 1.

Підготувати презентації до питань плану практичного заняття **(на вибір)**

1. Теоретичні положення проективної психології Л. Абта.
2. Психоаналітичне обґрунтування проективного методу.
3. Гештальтпсихологія в обґрунтуванні проективного методу.
4. Обґрунтування проективного методу психологією "Нового погляду".
5. Теорія апперцептивного викривлення Л. Беллака.
6. Теоретичне обґрунтування проективного методу у вітчизняній психології.

Тема 3. Методика Роршарха як проективна методика структурування.

Завдання № 1.

Скласти опис методики чорнильних плям Г. Роршарха за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 4. Інтерпретаційні проективні методи обстеження особистості.

Завдання № 1.

Скласти опис ТАТ за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис «Методики фрустрацій Розенцвейга» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Провести самообстеження (онлайн) за «Методикою фрустрацій Розенцвейга» з інтерпретацією результатів (**протоколи обстеження**).

Завдання № 4.

Скласти опис «Тесту руки» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 5. Малюнкові проєктивні методики обстеження особистості.

Завдання № 1.

Скласти опис методики «Неіснуюча тварина» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис методики «Людина під дощем» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Скласти опис методики «Дім-Дерево-Людина» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 6. Адитивні проєктивні методи обстеження особистості.

Завдання № 1.

Скласти опис «Методики незакінчених речень» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис «Методики мотиваційної індукції» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 7. Імпресивні проєктивні методи обстеження особистості.

Завдання № 1.

Скласти опис методики М. Люшера за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис методики «Психометричний тест» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Скласти опис тесту Сонді за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Тема 8. Місце проєктивної психології в психодіагностиці дітей.

Завдання № 1.

Скласти опис методики фрустрацій Розенцвейга (дитячий варіант) за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 2.

Скласти опис САТ за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

Завдання № 3.

Скласти опис методики «Малюнок сім'ї» за схемою: назва методики, автор, призначення, основні етапи проведення, показники інтерпретації та їх значення.

**ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ
(ОПП ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ) (ДЕННА, ЗАОЧНА ФОРМА)**

1. Теоретичні положення проєктивної психології Л. Абта.
2. Психоаналітичне обґрунтування проєктивного методу.
3. Гештальтпсихологія в обґрунтуванні проєктивного методу.
4. Обґрунтування проєктивного методу психологією "Нового погляду".
5. Теорія апперцептивного викривлення Л. Беллака.
6. Теоретичне обґрунтування проєктивного методу у вітчизняній психології.
7. Загальна характеристика методики чорнильних плям Г. Роршаха.
8. Методика проведення обстеження за методикою Г. Роршарха.
9. Визначення основних показників інтерпретації методики Роршарха.
10. Загальна характеристика Тематичного апперцептивного тест (ТАТ). Опис стимульного матеріалу ТАТ.
11. Процедура проведення дослідження за методикою ТАТ. Схеми аналізу та інтерпретації ТАТ.
12. Загальна характеристика тесту фрустраційних реакцій Розенцвейга.
13. Процедура проведення та інтерпретації результатів тесту Розенцвейгу.
14. Тест руки (Hand test) (Е. Вагнера). Загальна характеристика методики.
15. Процедура проведення та інтерпретації результатів Тесту руки.
16. Загальна характеристика малюнкових тестів. Позитивні характеристики і недоліки графічних проєктивних методів.
17. Тест "Неіснуюча тварина". Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
18. Комплекс малюнкових методик «Вільний малюнок», «Картина світу», «Автопортрет» (Р. Берні). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
19. Тест «Дерево» (К. Кох). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.

20. "Будинок - дерево - людина" (Дж. Бук). Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
21. Методика "Людина під дощем". Процедура проведення дослідження та інтерпретація результатів.
22. Загальна характеристика адитивних проєктивних методик.
23. «Методика незакінчених речень» М. Сакса і С. Леві. Процедура проведення та інтерпретація результатів.
24. Поняття про імпресивні проєктивні методики.
25. Теоретико-методичні аспекти колірної психодіагностики.
26. Загальна характеристика методики Люшера: восьми кольоровий ряд. Процедура обстеження. Функціональне значення кольорів.
27. Модифікації колірного тесту Люшера.
28. Психогометричний тест (С. Делінгер). Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.
29. Тест Сонді. Загальна характеристика методики. Процедура обстеження та інтерпретації результатів.
30. Методика фрустрації Розенцвейга (дитячий варіант). Загальна характеристика і процедура проведення.
31. Методика "Малюнок людини" (К. Маховер). Загальна характеристика і процедура проведення.
32. Дитячий апцептивний тест (САТ). Загальна характеристика і процедура проведення в роботі з дітьми.
33. "Малюнок сім'ї" (В. Вульф та ін.). Загальна характеристика і процедура проведення.
34. Графічна методика «Кактус» (М.А. Панфілова). Загальна характеристика і процедура проведення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література:

1. Бушуєва Т.В. Психодіагностика. Київ ; Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2016. 504 с.
2. Галян І.М. Психодіагностика. 2-ге вид., стереотип.: Електронне видання. Режим доступу <https://westudents.com.ua/knigi/521-psihodagnostika-galyan-m.html>
3. Гузенко В.А. Психологічна діагностика : навчально-методичний посібник / В.А. Гузенко, Ю.В. Тудорцева ; Міністерство освіти і науки країни, Одеський національний політехнічний університет. Одеса : Вадим Вікторович Букаєв, 2016. 267 с.
4. Зубрицька-Макота І.В. Психодіагностика : навч.-метод. посібник. Львів : СПОЛОМ, 2015. 346 с.
5. Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці: Яворський Н.С. [вид.], 2018. 276 с.
6. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С.Корольчука К.2015, 400 с.
7. Психодіагностика. Психологічний практикум: навч. посіб. / Баклицька О.П., Баклицький І.О., Сірко Р.І., Слободяник В.І. Львів : Споллом, 2015. 464 с.
8. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. — Харків: НТУ «ХП», 2018. — 246 с. Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/40695/1/Book_2018_Chala_Psykhodiahnostyka.pdf
9. Шамлян К.М. Проективні методи дослідження особистості : підручник / К. Шамлян, М. Кліманська ; Міністерство освіти і науки України,

Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 456 с.

Допоміжна література:

1. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с. : Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/minimumi.pdf>.

2. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. К. : Педагогічна думка, 2016. 219 с.

3. Скнар О.М. Потенціал проєктивних методик у формуванні політичної картини світу молоді : посібник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2017. 96 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Галян І.М. Психодіагностика. 2-ге вид., стереотип.: Електронне видання. К. : Академвидав, 2011. 464 с. Режим доступу <https://westudents.com.ua/knigi/521-psihodagnostika-galyan-m.html>

Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с. : Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/minimumi.pdf>.

офіційний сайт Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (ВПА)
<https://vpa.org.ua/>

Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник. Електронне видання. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с. Режим доступу:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/40695/1/Book_2018_Chala_Psykhodiahnostyka.pdf

Энциклопедия психодиагностики. <https://psylab.info>.

Посилання на дистанційний курс викладача:

<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2003> – Проективні методи дослідження особистості.

МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Дметерко Наталія Володимирівна

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Методичні рекомендації

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи студентів
спеціальності 053 Психологія денної та заочної форми навчання

Підписано до друку ..2021 р.

Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 2,0.

Наклад 50 прим. Зам. № 1983.

Видавництво Б. І. Маторіна

84116, м. Слов'янськ, вул. Батюка, 19.

Тел.: +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.
